

# סיפורים נפלאים פרשת מקץ

## "ויהי מקץ שנתיים ימים" (מא, א)

הרה"ק ר' מאיר'ל מפרמישלאן ז"ל סיפר בשם אביו, שפעם אחת הייתה לו "עליית נשמה", וראה כי הביאו לעולם העליון איש אחד צעיר לימים, ואחריו איש זקן ושבע ימים. והנה לצעיר קראו שם זקן וישיש, ולאיש הזקן קטן וילד. ושאל הלא פה הוא עולם האמת, ולמה תתלוצצו, השיבו לו, כי האמת כן הוא, כי האיש הצעיר פעל בשנותיו המועטות הרבה מאוד, ויום לשנה נחשב לו, אבל הזקן לא פעל כלום בכל שמונים שנות חייו, ועל כן הוא ילד מסכן. ואמר הצדיק ר' מאיר ז"ל, שזהו שאמר הכתוב "ויהי מקץ שנתיים ימים", שיש אשר בהגיע האדם לקץ חייו, והנה הוא רואה "שנתיים ימים", שמכל השנים הרבות שלו אין אצלו אלא ימים אחדים של תורה ומעשים טובים. כשהגיע שעתו האחרונה של ר' משה מיכל מביאלה מהאריות שבחבורת קוצק, פתח ואמר, 'ויהי מקץ שנתיים ימים', כשמגיע אדם לקץ ימיו ושנותיו, 'ופרעה חולם', מתגלה לו (מלשון כי פְּרָעָה אהרן) שכל חייו חלם חלום גדול אחד והזה בהקיץ, כי הנה דימה בנפשו שכבר עבר דרך ארוכה והתקדם מה, ועתה נוכח כי טרם עשה אפילו ההתחלה, 'והנה עומד על היאור', על שפתו, עדיין לא טבל קרסולי רגליו במים ולא נתנסה במבחן. אחר כך פנה לאנשי ה'חברא קדישא' ושאל, זה לראשונה בחיי שאני הולך למות, כלום לא נכון שאברך ברכת 'שהחיינו', ואמר, שלכאורה אין חשש גדול לברכה זו, כי אדם פרי אדמה הוא.

שלישי, והוא "אין מגיד לי", אינו אומר ולא כלום, משמיע דברי הבל סתם, ואף על פי כן מחזיק עצמו מגיד ומזמין רבים לשמוע את דרשותיו. (חתם סופר)

## "אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך" (מא, לט)

בבחרותו עלה הרה"ק רבי שלום שרעבי מתימן לירושלים. הוא הסתיר את כל ידיעותיו בתורה ובקבלה. בא לפני רבי גדליה חיון, ראש ישיבת המקובלים "בית א-ל", וביקש ממנו לקבלו כשמש בבית המדרש, ובשכר זה יכלכלו בלחם ומים. ר' שלום מצא חן בעיני הרב, וקיבלו למשרת. בזמן אמירת השיעורים, ישב לו ר' שלום בפנינתו, כאילו מתנמנם, אך לאמיתו של דבר, היה קולט כל הגה שיצא מפי הרב. פעמים, כשנתקל ר' גדליה בקושיא שלא ידע לפתרה, נכנס ר' שלום במיצר. מצד אחד, יכול היה לפתור את הבעיה, ומאידך, לא רצה לגלות עצמו. הוא הרהר ושקל מה עדיף, הקלת צער רבו בפתרון קושיותיו, או המשך הסתרת גדולתו. לבסוף, עלתה במוחו המצאה, הוא יכתוב את התירוץ על פיסת נייר, ובסיום השיעור, כשיאסוף את הספרים כמנהגו, יניח את הפתק באותו הדף שלמד בו הרב. והנה, יום אחד הטרידה קושיא את ר' גדליה, עד שגם אוכל לא בא לפיו, והיה מסתובב אנה ואנה, תפוס בשרעפיו ומחפש בספרים ופתרון אין. כשהגיע זמן השיעור והרב פתח את ספרו, מיד נפל מבטו על הפתק המונח בין הדפים. כשעיין בו, אורו עיניו, במילים ספורות, הקושיא איננה. הוא סיפר לתלמידים על הפתק, ופקד להודיע מי הכותב, ואין איש יודע. מחזה זה חזר ונשנה, בכל עת כשעלתה קושיא, והיה מוצא פתרון בפתק הסמוי. איש לא העלה בדעתו, כי השמש הצנוע, ידו בדבר. דירת הרב הייתה סמוכה להיכל הישיבה, וחלון השקיף מביטו לאולם. לר' גדליה הייתה בת ושמה חנה. כאשר שמעה על תעלומת הפתקים, לקחה את הדבר ללבה, ומדי פעם לאחר השיעור הייתה מעיפה עין לעבר ההיכל. והנה הבחינה, כי השמש ר' שלום נוטל את ספרו של אביה, מדפדף בו, סוגרו ומכניסו לארון. היא סיפרה לאביה, כי חושדת היא בשמש. מיד קרא לו הרב וגזר עליו שיגלה הדבר. עכשיו נכנע ר' שלום וגילה לו, בצירוף בקשה שלא יפרסם הדבר. קם הרב, נשקו ואמר לו "אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך, אתה תהיה ממלא מקומי, ואל תחזיק טובה לעצמך כי הגיעה שעתך להתגלות". מיד מנהו לר"מ בישיבה, וחנה בתו, אשר זכתה שעל ידה נתגלה הרש"ש, זכתה ותהי לו לאשת חבר. (אור השמש)

## "תשמע חלום לפתור אותו" (מא, טו)

בעת שישבו כמה בעלי בתים מעשירי בריסק, לפני הגאון ר' יוסף דב סולובייצ'יק זצ"ל בדן תורה, והתקוטטו ביניהם, פרצה פתאום אשה עם בכיות שהיא מוכרחה לדבר עם הרב. הרשו לה להיכנס, ותספר האשה לרב, שחלמה שבנה נשתגע ל"ע. ויען לה הרב אל דאגה, הפתרון הוא כי בנך יהיה עשיר. כשיצאה, פנו בעלי הבתים לרב ושאלו אותו על דבר הפתרון הזה. אמר להם הרב הלא אתם רואים כי כל עשירי בריסק כולם משוגעים הם. (עובדות והנהגות לבית בריסק)

## "ואומר אל החרטומים ואין מגיד לי" (מא, כד)

מגיד אחד בא לרוז'ין, לדרוש בבית הכנסת, והזמין לדרשתו גם את הרב המקומי. אחר הדרשה ניגש המגיד אל הרב ושאל אותו, אם מצאה הדרשה חן בעיניו. ענה הרב ואמר לו המסורה מציינת ששלוש פעמים מצויה בתנ"ך המילה "מגיד", כאן, "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל" (תהילים קמו, יט), ו"מגיד מראשית אחרית" (ישעיה מח, י). וזאת כנגד שלושה סוגי מגידים. יש מגיד, והוא המשובח והמצוין שבכולם, והוא "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", הוא מהנה את הקהל בדברי חכמה, ומסביר להם את משמעותם של החוקים והמשפטים שבתורה. יש מגיד, מן המתקדמים יותר, והוא "מגיד מראשית אחרית", מספר לקהל על תקופות מעניינות בתולדות ישראל ומדבר על העתיד היהודי. ויש, לדאבוננו, מגיד מסוג

## וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו" (מב, א)

מעשה בר' מוטל דיין זצ"ל, תלמידו של הרבי ר' דוד לובינר זצ"ל מצפת, שישב עם חסידיו בערב יום הכיפורים ובכה בשברון לב,

# סיפורים נפלאים פרשת מקץ

## "ויקה מאיתם את שמעון ויאסור אותו לעיניהם" (מב, כד)

מעשה באדם אחד שפגע בכבודו של מוסד תנועת המוסר, רבי ישראל סלנטר, וגרם לו עלבון צורב. לאחר שהתוודע האיש לזהותו של האיש אותו העליב, התמלא חרטה ואץ אליו כדי לבקש את סליחתו. נענה לו רבי ישראל באצילות רוחו ואמר לו בפה מלא שהוא מוחל לו במחילה גמורה, ולא הסתפק רק בזאת אלא תהה בפני האיש שמא זקוק הוא לדבר מה, כי מוכן הוא לעשות בעבורו כל אשר לאל ידו. נבוך האיש ומלמל במבוכה: "לא די בכך שהעלבתי אותך ואתה מוחל לי בלב שלם, ועוד מבקש אתה להיטיב עמי? במה זכיתי לכך?" השיב רבי ישראל ואמר: "חכמינו זכרונם לברכה לימדונו במסכת קדושין, שמעשה מוציא מידי מעשה ומחשבה, אך מחשבה אינה מוציאה מידי מעשה ומחשבה, ואם אדם רוצה לעקור מלבו מחשבה רעה ותרעומת על הזולת, צריך הוא לעשות זאת על ידי מעשה ממש, ולכן מבקש אני להיטיב לך. ודבר זה נלמד מיוסף הצדיק, כפי שמובא במדרש, שלאחר שאסר את שמעון אחיו ושאר אחיו יצאו מלפניו, הוציאו ממאסרו, האכילו והשקוהו, הרחיצו וסכו. ולמה עשה כן? מפני ששמעון היה ראש המדברים נגד יוסף ואמר לאחיו לוי "הנה בעל החלומות הלזה בא" והציע להשליכו אל הבור, וכיון שרצה יוסף לעקר מלבו כל שנאה כנגדו, לא הסתפק רק במחשבה בכך שמחל לו, אלא גם עשה מעשה ושמש אותו במסירות כדי לגלות בזה את מחילתו".

## "ויצו יוסף וגו' ולהשיב כספיהם איש אל שקו" (מב, כה)

פעם אחת הוצרך הרב מבריסק הגרי"ז זצ"ל, לשלוח מכתב לצורך עניין דחוף, ורצה להיות סמוך ובטוח שהדבר יעשה, קרא לשם כך לאדם אחד, ומסר בידו המכתב, וביקשו שיסור לבית הדואר לשלוח את המכתב, ונתן לו שטר כסף גדול עבור הוצאות המשלוח. השליח שידע שדמי המשלוח אינם אלא מעט מזעיר מהסכום הגדול שנתן לו הרב, חשב אולי אין לרב אלא שטר גדול, ולכן נתן לו סכום זה, ולכן הציע ואמר, אני אשלם מכיסי את דמי המשלוח, ובהזדמנות אחרת יחזיר לי הרב את דמי המשלוח. אך הרב סירב, ואמר מעדיף אני ליתן לך שטר גדול, ושתבוא להחזיר לי עודף הדמים, והטעים את דבריו על פי מה שעשה יוסף הצדיק, וכך אמר, יש לנו להתבונן מדוע הכניס יוסף את הכסף באמתחות אחיו. אלא שיוסף רצה להבטיח שישובו אחיו למצרים, ולא היה סמוך ובטוח שישובו למצרים, כי שמא ימצאו אופן אחר להשיג אוכל, לכן הכניס את כספם בפי אמתחתם, ואז היה סמוך ובטוח שישובו למצרים כדי להחזיר הכסף, מאחר שיוסף היה יודע שאחיו הקדושים לא יחזיקו בידם כסף שאינו שלהם, ובוודאי שישובו למצרים להשיבו. כמון כן, גם אני רוצה להיות בטוח שתעשה שליחותי, ולכן אני נותן בידך שטר כסף גדול, כדי שתשוב עם העודף להחזירו לי, ואז אדע אם נעשתה השליחות אם לא. (לב שלום עמוד תב)

אמר, במה ניכנס ליום הדין, שמא שברון לבנו יעמוד לנו ונזכה בדין. לפתע התאושש ואמר "וירא יעקב כי יש שבר במצרים", יעקב צפה ברוח קדשו, כי אי שם בתוככי מצרים נמצא יהודי שרוחו שפלה ולבבו נשבר ונדכא באמת, לא ידע מיהו יהודי זה, אבל הרגיש בו, "ויאמר יעקב לבניו למה תתראו", מה יש לכם לפחד, הרי "לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה" (תהלים נא, ט). (זכר לובלין)

## "ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו" (מב, ח)

יהודי איש סלוניס היגר לאמריקה, בתקווה לשפר את מצבו הכלכלי. אולם, מזלו לא שיחק לו, וכעבור שנים מועטות חזר משם כלעומת שבא, קבצן כשהיה, פרט לשינוי אחד, פניו כבר היו מגולחים למשעי. נכנס אצל הגאון רבי אייזל חריף זצ"ל, רבה של סלוניס, להתיעץ עמו בדבר מקור פרנסה. רבי, פתח ואמר ניסיתי כל המלאכות שבעולם ולא הצלחתי, נותר לי רק לנסות להיות מלמד דרדקי, מה דעת רבינו על כך. אמר לו רבי אייזל בפסקנות, אינך עשוי להצליח גם בזה. מדוע, שאל הלה. השיב לו רבי אייזל: משום שתהיה מלמד שלא כתיקונו, מלמד מהופך, שכן אמרו חכמינו על הפסוק "ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו" מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן, ואילו אצלך הדברים הפוכים יצאת לאמריקה עם חתימת זקן ובאת בלי חתימת זקן, אם כן, הרי אתה מלמד "מהופך" ומי זה ירצה להפקיד את בנו בימי מלמד מהופך.

## "הי פרעה" (מב, טו-טז)

בימיו של רבי נחומק'ה מהורודנא זצ"ל, היה בעיר מושל שונא ישראל, שגרם ליהודים צרות צרורות, אבל את רבי נחומק'ה העריך מאוד, בידעו ששמו הולך לפניו כצדיק גדול, כאיש אמת וישר לב. ביום ראש השנה לנוצרים, הלכו פרנסי העיר, ובראשם רבי נחומק'ה אל המושל ובירכוהו כנהוג ב"שנת אושר". שמע המושל את הברכות, ורמז לפרנסים שחופשיים הם ללכת, ואילו מרבי נחומק'ה ביקש שישאר יושב עמו, ונפנה אליו ואמר, אל נא תחשוב, שאכן עד כדי כך אני שוטה, יודע אני שאין היהודים מחבבים אותי ביותר, שהרי טובות רבות אין להם ממני, ואני יודע שלא בירכתם אותי אלא כדי לצאת ידי חובה, מפחד, ובלבבכם ודאי לא איחלתם לי אותה שעה טובות. כך הוא טבעם של היהודים, אף יוסף, כך מסופר בתנ"ך היה נוהג להישבע בחייו של פרעה, שכביכול יקרו לו מאוד, ולאמיתו של דבר לא נתכוון אלא לקללו. ובכן, על היהודים שבאו עמך אין אני תמה, אבל אתה, אתה, ששמו הולך לפניך כאיש ישר, היאך אדם כמון ידבר אחד בפה ואחד בלב, הייתכן. השיב לו על כך רבי נחומק'ה: חלילה, בברכות שבירכנו אותך התכוונו בלב שלם, איחלנו לך שנה של אושר, והאושר אדוני המושל לגביך מהו, שיעלוך בדרגה, שתהיה למושל כללי, לשר, למשנה למלך, ואז הלא תעזוב את הורודנא, וזאת אנו נשבעים לך, שכל יהודי העיר מאחלים לך זאת בכל לבם. (בשפתי צדיקים)